

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	2Cdo/375/2015
Identifikačné číslo spisu:	8114202415
Dátum vydania rozhodnutia:	29.02.2016
Meno a priezvisko:	JUDr. Viera Petříková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2016:8114202415.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcov 1/ S., bývajúceho v I. a 2/ J., bývajúceho v I., oboch zastúpených JUDr. Jánom Klimekom, advokátom v Prešove, Ul. Sládkovičova č. 8, proti žalovanej Slovenskej kancelárii poisťovateľov, so sídlom v Bratislave, Trnavská cesta č. 82, zastúpenej spoločnosťou MGA IURIS s. r. o. so sídlom v Bratislave, Pri starej prachárni č. 10, o plnenie z povinného zmluvného poistenia, vedenej na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 20 C 26/2014, o dovolaní žalobcov proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 20. októbra 2014 sp. zn. 1 Co 179/2014, takto

rozhodol:

Z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Prešove z 20. októbra 2014, sp. zn. 1 Co 179/2014 a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

Žalobcovia žalobou podanou na okresnom súde 29. januára 2014 si voči žalovanej uplatnili nárok na zaplatenie 13 277,- eura pre žalobcu 1/ a 13 277,- eura pre žalobcu 2/. Svoju žalobu odôvodnili tým, že sú pozostali po nebohej K., ktorá utrpela smrteľné zranenia pri dopravnej nehode 31. januára 2006, ktorú spôsobila X. na motorovom vozidle, ktorého prevádzateľom bol S.. Z titulu zodpovednosti za škodu sa žalobca 1/ obrátil na Slovenskú kanceláriu poisťovateľov, ktorá poverila na vybavenie tejto poistnej udalosti Allianz - Slovenskú poisťovňu, a.s., ktorá časť škody uhradila. Nároky, ktoré poisťovňa neuhradila boli uplatnené voči vodičke a prevádzateľovi motorového vozidla. Konanie sa viedlo na súde prvého stupňa pod sp. zn. 8 C 33/2008. Rozsudkom zo 16. júna 2011 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Prešove zo 16. novembra 2010, sp. zn. 12 Co 26/2010 súd zaviazal žalovanú 1/ uhradiť žalobcom sumu 250,- eur v mesačných splátkach po 15,- eur. Žalovaná 1/ bola zaviazaná zaplatiť žalobcovi 1/ sumu 13 277,- eur a žalobcovi 2/ sumu 13 277,- eur, pričom táto nie je spôsobilá uvereň sumy uhradiť. Keďže priznaná nemajetková ujma má svoj základ v dopravnej nehode motorových vozidiel, ktorá škoda je krytá povinným zmluvným poistením (ďalej PZP), žalobcovia sú toho názoru, že aj túto škodu má poisťovňa hradíť.

Okresný súd Prešov rozsudkom z 26. mája 2014 č.k. 20 C 26/2014-86 žalobu o zaplatenie 13 277,- eur pre každého zo žalobcov zamietol. Zaviazal žalobcu 1/ zaplatiť žalovanej náhradu trov konania vo výške

1 062,65,- eur a žalobcu 2/ v tej istej výške, t.j. 1 062,65,- eur na účet právneho zástupcu žalovanej, a to do 3 dní od právoplatnosti rozsudku. Vychádzal zo zistenia, že v predmetnej veci je potrebné prihliadnuť na námietku premlčania vznesenú žalovanou. Súd prvého stupňa sa nestotožnil s argumentáciou žalobcov, že premlčacia lehota začala plynúť až dňom právoplatnosti rozsudku. V zmysle rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 27. novembra 2012 sp. zn. 2 Cdo 194/2011 právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch je právom majetkovej povahy, ktoré sa premlčuje. Počiatok plynutia všeobecnej trojročnej doby náhrady na nemajetkovú ujmu je viazaný na okamih, kedy došlo k neoprávnenému zásahu objektívne spôsobilému porušiť alebo ohroziť osobnostné práva fyzickej osoby. Premlčacia doba začala plynúť od okamihu, keď došlo k neoprávnenému zásahu do osobnostných práv. K neoprávnenému zásahu došlo okamihom smrti a nasledujúcim dňom začala plynúť všeobecná premlčacia doba a uplynula 1. februára 2009. Žalobca podal žalobu 29. januára 2014, teda po uplynutí všeobecnej trojročnej premlčacej doby. Žalobcom nič nebránilo si uplatniť náhradu nemajetkovej ujmy aj voči poisťovni. Tým, že tak neurobili, sa vystavili riziku, že sa ich právo premlčí. Vznesenú námietku premlčania považoval súd za odôvodnenú, a preto bolo potrebné žalobu zamietnuť. Výrok o trovách konania odôvodnil ustanovením § 142 ods. 1 O.s.p. s tým, že trovy konania na strane žalovanej pozostávajú z trov právneho zastúpenia.

Krajský súd v Prešove na odvolanie žalobcov rozsudkom z 20. októbra 2014, sp. zn. 1 Co 179/2014 napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil. Žalovanej prisúdil náhradu trov odvolacieho konania vo výške 708,44,- eur a žalobcov zaviazal zaplatiť ju spoločnosti MGA IURIS, s.r.o., a to každého zo žalobcov po 354,22,- eur do 3 dní od právoplatnosti tohto rozsudku. V odôvodnení uviedol, že v tomto konaní ide o priame uplatnenie nárokov voči žalovanej ako poisťovateľovi predmetnej zodpovednosti za škodu spôsobenej prevádzkou motorového vozidla, ktorá bola spôsobená vodičkou X.. Tento priamy nárok v zmysle § 15 ods. 1 zákona č. 381/2001 Z.z. je možný, avšak v zmysle § 15 ods. 2 citovaného zákona na premlčanie nároku proti poisťovateľovi platí rovnaká úprava ako na premlčanie nároku proti osobe, ktorá škodu spôsobila, teda v konečnom dôsledku proti poistenému. Preto je potrebné zaoberať sa tým, či nároky žalobcov boli uplatnené v premlčacej lehote a v tomto smere súd prvého stupňa správne konštatuje, že ide o nároky, ktoré premlčaniu podliehajú a premlčaciu lehotu je potrebné počítať od momentu predmetnej dopravnej nehody, pretože za takých istých podmienok si mohli žalobcovia uplatňovať svoje nároky voči tomu, kto škodu spôsobil, teda voči vodičke predmetného motorového vozidla značky N., z prevádzky ktorého predmetná dopravná nehoda vznikla. Na tom nič nemení ani ustanovenie § 11 ods. 7 zákona č. 381/2001 Z.z. o povinnosti poisťovateľa poskytnúť poistné plnenie do 15 dní po skončení prešetrovania potrebného na zistenie rozsahu povinností poisťovateľa poskytnúť poistné plnenie alebo po doručení právoplatného rozhodnutia súdu o výške náhrady škody poisťovateľovi, ak z tohto rozhodnutia nevyplyva iná lehota na poskytnutie poistného plnenia. Taktiež na tejto okolnosti nič nemení ani právna úprava obsiahnutá v § 788 až § 828 Občianskeho zákonníka a najmä ustanovenie § 797 ods. 3 Občianskeho zákonníka, ktorým argumentujú žalobcovia v odôvodnení svojho odvolania proti rozsudku súdu prvého stupňa. Tieto zákonné ustanovenia (najmä ustanovenie § 797 ods. 1, 2, 3 Občianskeho zákonníka) upravujú totiž vzťah medzi poisťovňou a poisteným, t.j. v danom prípade osobou zodpovednou za škodu. Ako už vyššie bolo naznačené, priamy nárok v zmysle § 15 zákona č. 381/2001 Z.z. voči poisťovateľovi je možný len v tých istých premlčacích lehotách ako voči tomu, kto škodu spôsobil, teda voči poškodenému. V tomto smere súd prvého stupňa správne poukázal na to, že žalobcom nič nebránilo, aby si nároky uplatnili priamo voči poisťovateľovi už v čase, keď žalovali vodičku X. v predchádzajúcich vyššie uvedených konaniach. Argumentácia spočívajúca v tom, že až judikatúra Súdneho dvora Európskej únie (najmä prípad Haasová) zaviedla možnosť uplatňovať si nároky na tzv. nemajetkovú ujmu aj voči poisťovateľovi, nie sú v tomto kontexte právne významné. Správne preto postupoval súd prvého stupňa pokiaľ žalobu v predmetnej veci zamietol z dôvodu premlčania, a preto je jeho rozhodnutie vo veci samej vecne správne. Pokiaľ ide o výrok o trovách konania, ani v tomto smere súd prvého stupňa nepochybil, trovy konania náležite vypočítal a ustálil, pričom v štádiu odvolacieho konania neboli predložené také argumenty alebo dôkazy, ktoré by mohli priniesť v otázke náhrady trov konania aplikáciu ustanovenia § 150 ods. 1 O.s.p. v podobe nepriznania tejto náhrady úspešnému účastníkovi, teda žalovanej. Sociálna situácia žalobcu 2/ ako študenta nie je sama o sebe dôvodom na aplikáciu ustanovenia § 150 ods. 1 O.s.p., najmä za situácie, že nebola ani zdokumentovaná a okolnosť, že žalobcovia stratili blízku osobu, je v každom prípade závažná

a pre nich bolestná, avšak vo vzťahu k žalobe podanej s takýmto odstupom času od momentu, kedy potenciálne mohla byť žaloba úspešná, ako je to v predmetnej veci, nemôže byť táto otázka právne významná ani vo vzťahu k náhrade trov konania. O trovách odvolacieho konania bolo rozhodnuté podľa § 224 ods. 1 O.s.p. a § 142 ods. 1 O.s.p., podľa ktorého žalovaná ako úspešná účastníčka má právo na náhradu trov odvolacieho konania proti žalobcom, ktorí ani v odvolacom konaní úspech nemali.

Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podali žalobcovia dovolanie, pričom jeho prípustnosť odvodzovali z ustanovenia § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. Namietali, že súdy nižšieho stupňa rozhodli na základe nesprávneho právneho posúdenia veci, pretože vychádzali z nesprávneho právneho názoru, že ide o priame žalovanie náhrady škody, odvíjajúce sa z dopravnej nehody z 31. januára 2006 a podanie žaloby 29. januára 2014 je už po trojročnej premlčacej lehote. Uviedli, že žaloba je podaná na plnenie z poistného vzťahu a preto aj skutkové a právne okolnosti, ako aj lehoty, je potrebné skúmať v tejto právnej rovine. Podľa žalobcov je potrebné sa vysporiadať aj s otázkou, či sudca konal zákonne (nezákonný sudca), či mal postupovať podľa § 109 ods. 2 a 3 O.s.p. V závere žalobcovia namietali aj nesprávnosť rozhodnutia o trovách konania.

Žalovaná sa k dovolaniu žalobcov písomne nevyjadrila.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podali včas účastníci konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) za splnenia podmienky vyplývajúcej z § 241 ods. 1 O.s.p. bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) skúmal najskôr, či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť dovolaním (§ 236 a nasl. O.s.p.) a dospel k záveru, že rozsudok krajského súdu treba zrušiť.

Podľa ustanovenia § 236 ods. 1 O.s.p. dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

Podmienky prípustnosti dovolania proti rozsudku odvolacieho súdu sú upravené v ustanoveniach § 237 a § 238 O.s.p.

Prípustnosť dovolania v predmetnej veci podľa § 238 O.s.p. neprichádza do úvahy. Nejde totiž o zmeňujúci rozsudok odvolacieho súdu vo veci samej, ani o rozsudok, v ktorom by sa odvolací súd odchýlil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci, pretože dovolací súd v tejto veci ešte právny názor nevyslovil. Rovnako nejde o rozsudok, vo výroku ktorého by odvolací súd vyslovil prípustnosť dovolania, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, ani o rozsudok, ktorým by bol potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa, ktorým by súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4.

Ak súdne konanie trpí niektorou z väd vymenovaných v ustanovení § 237 ods. 1 O.s.p., možno dovolaním napadnúť aj rozhodnutia vo veciach, pri ktorých je inak dovolanie z hľadiska § 238 O.s.p. neprípustné. Vzhľadom na zákonnú povinnosť (§ 242 ods. 1 veta druhá O.s.p.) skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 ods. 1 písm. a/ až g/ O.s.p., dovolací súd sa ďalej zaoberal otázkou, či nie je daná prípustnosť dovolania v zmysle tohto zákonného ustanovenia, teda či v danej veci nejde o prípad nedostatku právomoci súdu, spôsobilosti byť účastníkom konania, riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, o prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, prípad absencie návrhu na začatie konania, hoci bol podľa zákona potrebný, prípad odňatia možnosti účastníkovi pred súdom konať alebo rozhodovania vylúčeným sudcom, či konania súdom nesprávne obsadeným.

Podľa ustanovenia § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom. Pod odňatím možnosti pred súdom konať v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť taký závažný procesný postup, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia jeho procesných práv.

Rozhodnutiu súdu vo veci samej musí predchádzať činnosť súdu zodpovedajúca garanciam spravodlivého súdneho konania v zmysle príslušných ustanovení ústavy a príslušnej medzinárodnej zmluvy o ľudských právach, najmä garanciam obsiahnutým v princípe rovnosti zbraní a práve na kontradiktórne konanie. Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva vyplýva, že princíp rovnosti zbraní vyžaduje, aby každej procesnej strane bola daná primeraná možnosť predniesť svoju záležitosť za podmienok, ktoré ju nestavajú do podstatne nevýhodnejšej situácie, než v ktorej je jej odporca (K. c. Slovenská republika, rozsudok zo 4. júna 2002, § 45). Právo na kontradiktórne konanie zase znamená, že procesné strany musia dostať príležitosť nielen predložiť všetky dôkazy potrebné na to, aby ich návrh uspel, ale i zoznámiť sa so všetkými ďalšími dôkazmi a pripomienkami, ktoré boli predložené s cieľom ovplyvniť rozhodnutie súdu a vyjadriť sa k nim. Na základe zásady kontradiktórnosti by súdne rozhodnutie malo vychádzať predovšetkým z výsledkov konfrontácie strán v spore, z ktorých každá musí mať možnosť vyjadriť sa k požiadavkám a tvrdeniam druhej strany a právo na to, aby sa vypočuli jej argumenty. Požiadavky vyplývajúce z uvedenej zásady vymedzil Európsky súd pre ľudské práva v mnohých svojich rozhodnutiach tak, že jedným z prvkov spravodlivého procesu v zmysle čl. 6 ods. 1 dohovoru je jeho kontradiktórny charakter (Mantovanelli c. Francúzsko z 18.3.1997).

Z princípu kontradiktórnosti konania však vyplýva, že samotný účastník konania musí mať možnosť posúdiť, či a do akej miery je písomné vyjadrenie jeho odporcu právne významné, či obsahuje také skutkové a právne dôvody, na ktoré je potrebné z jeho strany reagovať alebo inak je vhodné sa k nemu vyjadriť; náleží pritom, aký je jeho skutočný účinok na súdne rozhodnutie (napr. vec K. S. proti Fínsku, rozsudok ESĽP z 31. mája 2001; vec F. R. proti Švajčiarsku, rozsudok ESĽP z 28. júna 2001). Inak povedané požiadavka „kontradiktórnosti konania“ sa v judikatúre ESĽP chápe čisto formálne. Z jej hľadiska v podstate nezáleží alebo len málo záleží na skutočnom obsahu a význame informácie alebo argumentov predložených súdu (mutatis mutandis I. ÚS 230/03, II. ÚS 249/2012).

V tejto súvislosti dovolací súd poukazuje na to, že Európsky súd pre ľudské práva vydal 13. januára 2015 rozsudok vo veci Trančíková proti Slovenskej republike, v ktorom sa zaoberal aj opodstatnenosťou námietky o nemožnosti vyjadriť sa k vyjadreniu protistrany v rámci odvolacieho konania. V tomto rozsudku dospel Európsky súd pre ľudské práva k názoru, že aj keď vyjadrenie k odvolaniu neobsahuje žiadne nové skutočnosti alebo argumenty, ku ktorým by sa procesná strana už nebola vyjadrila v predchádzajúcom priebehu konania, a prípadne ide o vyjadrenie nemajúce vplyv na rozhodnutie odvolacieho súdu, musí byť druhému účastníkovi daná možnosť oboznámiť sa s ním, ak bolo formulované ako právna a skutková argumentácia.

V rozsudku sa doslovne uvádza, že „požiadavka, aby účastníci súdneho konania mali možnosť dozvedieť sa o všetkých predložených dôkazoch alebo vyjadreniach podaných v ich veci a vyjadriť sa k nim, sa vzťahuje na odvolacie konanie rovnako ako na prvostupňové konanie, a to napriek skutočnosti, že odvolanie nemusí vyvolať žiadnu novú argumentáciu“. Pokiaľ súd takúto možnosť druhej procesnej strane nevytvorí, dochádza k porušeniu práva na spravodlivé konanie, ktoré je zaručené článkom 6 ods. 1 Dohovoru.

Vychádzajúc z uvedeného bolo v preskúmvanej veci potrebné zohľadniť, že k odvolaniu žalobcov sa písomne vyjadrila žalovaná podaniami z 30. júla 2014 (čl. 98 - 99 spisu) a 11. septembra 2014 (čl. 103 spisu). Žalobcovia (dovolatelia) ale nemali možnosť dozvedieť sa o týchto vyjadreniach a prípadne sa k nim aj vyjadriť, lebo súd im tieto vyjadrenia žalovanej nedoručil. Opomenutím doručenia týchto vyjadrení žalobcom došlo k porušeniu ich práva na spravodlivý proces v súlade s čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a tým k odňatiu im možnosti konať pred súdom v zmysle § 237 ods. 1 písm. f) O.s.p.

Vzhľadom na uvedené Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 243b ods. 1 O.s.p.).

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného i dovolacieho konania (§ 243d ods. 1

O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.